

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Biografie van Zuid-Holland

Geachte Statenleden,

Erfgoed is overal om ons heen aanwezig. Erfgoed verbindt. En alles wat we nú doen vormt het erfgoed van de toekomst.

Dit zijn een aantal boodschappen uit de Biografie van Zuid-Holland, die wij u hierbij aanbieden als één van de thematische uitwerkingen van het Ruimtelijk Voorstel (Ruimtelijke Koers). In deze brief vindt u meer achtergrondinformatie en lichten wij de hoofdlijnen uit de biografie nader toe. Ook geven wij de koers aan die wij aan de hand van de aanbevelingen uit de biografie willen inzetten.

De Biografie van Zuid-Holland

De Biografie van Zuid-Holland geeft in vogelvlucht een overzicht van de geschiedenis van Zuid-Holland en waarom Zuid-Holland eruitziet zoals het nu eruitziet. Het stelt ons de vraag: wat kunnen we, met het oog op de opgaven waar we voor staan, leren van het verleden? En hoe kunnen we ons daardoor laten inspireren?

Kennis over het ontstaan en de geschiedenis van een plek zegt ook veel over de toekomst en toekomstige (on)mogelijkheden. Met het verhaal achter het ontstaan van het landschap van Zuid-Holland als basis en de huidige ruimtelijke opgaven als aanknopingspunt leidt dit tot aanbevelingen en beschouwingen voor huidig en toekomstig beleid. De biografie biedt inzicht en inspiratie om cultuurhistorisch erfgoed hierin ontwikkelingsgericht ('voorwaarts') in te zetten.

Waarom een Biografie van Zuid-Holland?

Via onder meer de nationale programma's 'Erfgoed voor de toekomst' en 'Erfgoed Deal' richt het Rijk zich op het verbinden van erfgoed aan de hedendaagse transitieopgaven. Daaruit voortvloeiend is door het Rijk in het startpakket bij de ruimtelijke puzzel 'culturele identiteit en erfgoed' als overkoepelende opgave benoemd. De Biografie van Zuid-Holland, die in opdracht van de provincie Zuid-Holland is opgesteld door BoschSlabbers landschapsarchitecten, geeft invulling aan deze overkoepelende opgave.

Zoals in de Ruimtelijke Koers is verwoord, ziet: "de provincie Zuid-Holland zorgvuldig omgaan met cultuurhistorisch erfgoed en omgevingskwaliteit (waaronder ruimtelijke kwaliteit) als één van de leidende principes om te werken aan een toekomstbestendige leefomgeving. Erfgoed en ruimtelijke

kwaliteit vormen een integraal onderdeel van de planvorming en uitvoering van nationale en provinciale opgaven in het Ruimtelijk Voorstel. (...) Hierbij is het huidige beleid voor erfgoed en ruimtelijke kwaliteit het vertrekpunt. We willen dit beleid meer ontwikkelingsgericht maken: waar is er ruimte voor verandering en hoe kunnen cultuurhistorische kenmerken en karakteristieken worden versterkt in het beleid en worden benut als inspiratie voor nieuwe ontwikkelingen?"

Voor wie is de biografie bedoeld?

De biografie is met name gericht op beleidsmakers bij de provincie Zuid-Holland, die betrokken zijn bij de verdere uitwerking van het ruimtelijk voorstel en daarmee samenhangende opgaven. De biografie is daarom ook breed én gericht gedeeld binnen de organisatie.

Hoe benutten we de Biografie van Zuid-Holland?

Als aanvulling op het bestaande provinciale beschermingsbeleid voor ruimtelijk erfgoed willen we als GS graag het cultuurhistorisch erfgoed in Zuid-Holland beter benutten als inspiratie voor (nieuwe) ruimtelijke opgaven. Zo willen we het Zuid-Hollandse erfgoed meer ontwikkelingsgericht inzetten. De biografie laat, via diverse voorbeelden, zien hoe dit toegepast kan worden. Een van deze voorbeelden ziet u hieronder. De biografie vormt geen blauwdruk; de toepassing kan op heel veel manieren en via maatwerk per gebied en locatie worden vormgegeven.

Voorbeeld: Merovingisch park - Het kralenveld van Rijnsburg

In de nieuwe woonwijk De Horn in Rijnsburg (Katwijk) is het Merovechpark aangelegd. Het park ligt op een grafveld uit de Merovingische periode. Het grafveld is een Rijksmonument. Het ontwerp is zodanig opgezet, dat het grafveld wordt beschermd. Ook is de ligging van een voormalige kreek die het grafveld beschermde, als inspiratie meegenomen in het ontwerp.

Een centraal gelegen, cirkelvormig grasveld, verbeeldt het grafveld. Op dit grasveld liggen grote kralen, die verwijzen naar de vele kralen die in de graven van de Merovingers zijn gevonden. De kralen fungeren ook als speel-, klauter- en zitelementen.

Bron: Merovingisch park in Rijnsburg, Katwijk - Parklaan

Aanbevelingen uit de biografie

De biografie bevat vier aanbevelingen, voorzien van voorbeelden ter verduidelijking (zie pagina 44 tot en met 49 van de biografie). Deze aanbevelingen vormen belangrijke aandachtspunten, maar kennen ieder een eigen tijdpad.

1. *Betrek erfgoedspecialisten en ruimtelijk ontwerpers in een zo vroeg mogelijk stadium bij gebiedsontwikkeling.*

Zo wordt recht gedaan aan de ontstaansgeschiedenis en daarmee de leesbaarheid van het landschap. Hoe eerder erfgoed onderdeel is van de plan- en visievorming, hoe groter de maatschappelijke meerwaarde en de mogelijkheden zijn.

In te zetten koers: Deze aanbeveling lijkt een open deur, maar vraagt continue en blijvende aandacht omdat het vaak nog niet vanzelfsprekend is om dit te doen. Het nog meer aan de voorkant meedenken helpt bij het signaleren en benutten van kansen. Deze aanbeveling past ook binnen de al vanuit erfgoed in gang gezette - en de verder in het beleidsperspectief voor cultuur en erfgoed en het vervolg daarop uit te werken - lijn om proactief mee te denken en erfgoed ontwikkelingsgericht in te zetten. Doorgaans is de provincie niet de initiatiefnemer van een gebiedsontwikkeling, desondanks kan deze aanbeveling wel uitgedragen worden.

2. *a) Maak de bestaande provinciale gebiedsprofielen ruimtelijke kwaliteit meer ontwikkelingsgericht, door het toevoegen van inrichtingskansen en ontwerputgangspunten vanuit erfgoed.*

De gebiedsprofielen ruimtelijke kwaliteit worden als positief instrument ervaren om sturing te geven aan gewenste ontwikkelingen. Doordat ze zich vooral richten op bestaande landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken, komen ze echter meer behoudend dan ontwikkelingsgericht over, terwijl ze juist wel bedoeld zijn om ook daar ruimte voor te bieden. Dit kan worden ondervangen door vanuit erfgoed inrichtingskansen en ontwerputgangspunten toe te voegen. Dit sluit aan bij de door Bureau Berenschot gegeven aanbeveling bij de evaluatie van het ruimtelijk kwaliteitsbeleid in 2020.

- b) Maak ook gebiedsprofielen voor de verstedelijkte gebieden waar nog geen gebiedsprofiel voor is (Westland, Oostland, Rotterdam en de haven, Den Haag en de Drechtsteden), in samenwerking met de betreffende gemeenten.*

Voor de meer verstedelijkte gebieden zijn momenteel nog geen gebiedsprofielen gemaakt. Ook deze gebieden staan aan de vooravond van een ingrijpende ruimtelijke ontwikkeling en in ieder van deze gebieden bepaalt het erfgoed op een andere wijze de eigenheid van het gebied. Bijvoorbeeld de maritieme geschiedenis die tot de dag van vandaag in de eigen identiteit van het stedelijk gebied rond Rotterdam doorklinkt.

In te zetten koers: Deze twee aanbevelingen betreffen het ruimtelijk kwaliteitsbeleid en worden daarin meegenomen.

3. *Vul de provinciale erfgoedlijnen aan met concrete ruimtelijke kansen/principes, als inspiratie voor gebiedsontwikkeling.*

De erfgoedlijnen worden nog sterker als je ze weet te koppelen aan ruimtelijke ontwikkelingen. Aanbeveling is om de erfgoedlijnen aan te vullen met een visie als inspiratie voor gebiedsontwikkeling, die input levert voor gebiedsprocessen.

In te zetten koers: Deze aanbeveling past binnen het op te stellen beleidsperspectief voor cultuur en erfgoed en wordt opgepakt bij de nadere uitwerking daarvan.

Tot slot

De Biografie van Zuid-Holland laat ons zien dat alles wat we nu doen en besluiten gevolgen heeft voor de toekomst. Iedere dag maken we nieuw erfgoed. Vernieuwing van het landschap in het verleden heeft geleid tot de iconische landschappen van nu. Die durf om te vernieuwen en innoveren is iets om te waarderen. Het is belangrijk dat dit zich op een waardige manier verhoudt tot het bestaande erfgoed.

Wij hopen dat deze biografie hiertoe inspiratie biedt. Indien gewenst, organiseren we graag een inhoudelijk gesprek over de biografie en de manier waarop erfgoed ruimtelijke ontwikkelingen kan verrijken.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff

Bijlagen

1. Biografie van Zuid-Holland